

ЛИТЕРАТУРА

Виноградов — Виноградов, А. Н. Истоки белорусской печати и журналистики / А. Н. Виноградов. — Минск: АОЛА, 2005. — 357 с.

Журналистика — Беларускаяжурналістыка (1941–1995 гг.): Вучэбна-метаад. Дапаможнік — Мінск: БГУ, 1996 — Ч. 3.

Институт — Институт белорусской культуры и становление науки в Беларуси: Минск, 8–9 дек. 2011 г. / редкол.: А. А. Коваленя [и др.]. — Минск: Белорус.наука, 2012. — 769 с.

Конев — Конев, А. Г. История журналистики Беларуси / А. Г. Конев. — Мінск: Вышэйшая школа, 2005. — 389 с.

Косилова — Косилова, Н. Н. Книгоиздание и книжный рынок детской литературы в Белоруссии / Н. М. Косилова // 1999. — Вып. 4. — С. 25–28

Печать — Друк Беларусі, 1981–1990: стат. зб. / Міністэрства інфармацыі Рэсп. Беларусь, Нац. кн. палата Беларусі; склад. Л. П. Рабушка. — Мінск: НКП Беларусі, 2002. — 135 с.

Рабушко — Друк Беларускай ССР. 1918–1980: Статыстычны зборнік / Склад. Л. П. Рабушка. — Мінск: Управление статистики, 1983. — С. 144–157.

УДК 821.161.3:81'37

Я. І. Валкалоўская, студ. 1 курса ф-та ПіМ,
В. У. Русак, канд. філал. навук
(БДТУ, г. Мінск)

СЕМАНТЫКА-СТЫЛІСТЫЧНЫ ПАТЭНЦЫЯЛ КАЛАРАТЫЎНЫХ ЭПІТЭТАЎ «ЗЯЛЁНЫ» І «СІНІ» Ў ПАЭМЕ ЯКУБА КОЛАСА «НОВАЯ ЗЯМЛЯ»

Колеравая лексік авыконвае адметную функцыю ў творах мастацкай літаратуры. Па-першае, светаўспрыманне мастака слова нярэдка з'яўляецца паменшанай праекцыяй традыцыйнага народнага светаўспрымання. Па-другое, у творах прыгожага пісьменства праз змены фарбаў, малюнкаў можа дэманстравацца дынаміка адносін да апісанай рэчаіснасці, успрыняццез'яў, змены настрояў, пачуццяў. Выкарыстанне пісьменнікам колеравай і светлавой лексікі, творчае пераасэнсаванне семантычнага патэнцыялу з'яўляецца важным элементам дасягнення мастацкай вобразнасці і выразнасці. Бачанне свету ў колеры — адно з найбольш моцных

чалавечых адчуванняў (чалавек даволі лёгка запамінае фарбы, зркавае ўяўленне колеру няцяжка выклікаць, назваўшы адпаведнае слова). Таму моўныя сродкі абазначэння колеру, даступныя не толькі розуму, але і пачуццю, валодаюць вялікімі выяўленчымі магчымасцямі. У даследаванні выпрабавана выявіць нацыянальна-культурную спецыфіку каларатыўных эпітэтаў «зялёны» і «сіні» ў кантэксце паэмы Якуба Коласа «Новая зямля».

Можна сказаць, што для паэзіі Коласа характэрна шырокае ўжыванне колеранайменняў «халоднага» спектру. Менавіта зялёны і сіні колеры актывізаваны тэматыкай паэтычных дыскурсаў паэта (тэма прыроды, тэма жыцця чалавека ў еднасці з прыродай).

Нацыянальны пейзаж у Коласа паўстае як адзін з тыповых вобразаў, а таму не здзіўляе факт, што нярэдка ў паэме «Новая зямля» выкарыстоўваецца зялёны колер. Па словах Гётэ, менавіта гэты колер абазначае «рэальнае задавальненне» [2, с. 46]. Гэта колер, які ў хрысціянскай традыцыі сімвалізуе надзею на несмяротнасць душы, а ў фальклоры — надзею ўвогуле (па асацыятыўнай сувязі — маладосць, рост). Псіхолагі лічаць, што зялёнае суцішае боль, гіпнатызуе, супакойвае, зніжае крывяны ціск, дапамагае пры бяссоніцы, нервовай раздражнёнасці.

Колераабазначэнне зялёны вядома яшчэ з праславянскай мовы — продку ўсіх сучасных славянскіх моў. Прыметнік зялёны, з дапамогай якога можна сёння абазначыць колер канкрэтнага прадмета, спачатку ўжываўся для наймення колеру раслін (лісця, травы). Зялёны звязаны з ніжняй сферай свету. Гэта колер травы і дрэў. У «Новай зямлі» сустракаем наступныя колеравыя характарыстыкі: зялёная трава, зялёная страха лесу, зялёны шоўк травы, зялёнае збожжа, зялёны мох, зялёны сквер, зялёны клён, зялёныя дрэвы, зялёны луг і да т. п.

Зялёны колер, характэрны для нашай лясной краіны, выклікае ў паэта задавальненне, спакой, узнёслы настрой:

Эх, луг шырокі! Як жывы, ты,
Травой мурожнаю закрыты,
Стаіш зялёны прада мною
І ззяеш дзіўнаю красою!

Як паказала наша даследаванне, Якуб Колас найчасцей называе зялёны колер у раздзелах, напісаных у мінскім астрозе. У гэтым — прага псіхалагічнай устойлівасці, жаданне дзейнічаць настойліва і мэтанакіравана, нягледзячы на супраціўленне. Імкненне да псіхалагічнай раўнавагі пацвярджаецца вядомым

выказаннем самога Якуба Коласа пра тое, што ў астрозе перад вачамі часта паўставалі малюнкi маленства, лесніковай пасады. Натуральна, гэтыя вобразныя бачанні былі «афарбаваны» пераважна ў зялёнае. Прыхільнасць Коласа да зялёнага колеру падкрэсліваецца і тым, што адпаведныя прыметнікі часта маюць памяншальна-ласкавыя суфіксы (зелянюсенькія шаты, галоўкі зеляненькія і г. д.). Колер спакою і раўнавагі быў жаданы і псіхалагічна неабходны для Якуба Коласа ў зняволенні.

Калі зялёны колер звязаны з ніжнімі сферамі свету, то сіні — напамін пра неба. Ва ўсходняй хрысціянскай культуры сіні колер успрымаўся як сімвал трансцэндэнтнага свету, асацыяваўся з адвечнай боскай ісцінай. Сіні колер уваходзіць у лік тых, якія нясуць на сабе боскае зьяне. Па тэорыі Гётэ, гэта асноўны з пасіўных па эмацыянальным уздзеянні колераў, які выклікае пяшчотнае, але неспакойнае і тужлівае пачуццё. Ён «не наступае, а адыходзіць» [2, с. 44].

У паэме «Новая зямля» эпітэт сіні (блакітны) для апісання неба таксама выкарыстоўваецца, але гэта не асноўная яго функцыя. Як паказаў праведзены аналіз, сіні колер у «Новай зямлі» перш за ўсё сродак стварэння малюнкаў ціхай пары, спрыяльнай для спакойнага роздуму:

Ты міл і смуцен, як радзіма,
Як наша ціхая старонка,
Дзе смугі сіняя пялёнка
У летні час дымком звісае
І даль задумай спавівае.
Ўсплывае хмарка і другая
Над сіне-дымным небасхілам
І ў задуменні смутна-мілым
З нябёс блакітных пазіраюць,
Як бы дарогу выбіраюць

Глыбіню сіняга колеру адзначаў рускі мастак В. Кандзінскі: «...дар паглыбленасці сустракаем мы ў сінім. Схільнасць сіняга да паглыблення настолькі вялікая, што яго інтэнсіўнасць расце менавіта ў больш глыбокіх танах і робіцца больш характэрнай унутрана. Чым глыбей робіцца сіняе, тым больш кліча яно чалавека да бясконцасці, абуджае ў яго прагу чысціні і, зрэшты, звышпачуццёвага» [3, с. 40].

Колеравыя і светлавыя эпітэты ў творах Коласа выступаюць сродкам вобразнасці і выразнасці пры апісанні пэўных рэалій,

у першую чаргу, прыродных. Можна пагадзіцца з меркаваннем А. Бельскага, што «Коласава мастацкая палітра — моўна-выяўленчыя сродкі — шматаблічная, шматфарбная. З’явы, колеры, пахі, гукі ярка перадае эпітэт» [1, с. 24].

Даследаванне паказала, семантыка каларатыўных эпітэтаў «сіні» і «зялёны» у «Новай зямлі» напрамую звязана з адвечным, традыцыйным успрыняццём пэўнага колеру беларускім народам. Выбар колераў Коласам абумоўлены нацыянальнымі прасторавымі вымярэннямі, своеасаблівымі ўяўленнямі, што ўзнікаюць і зберагаюцца на ўзроўні генетычнага кода нацыі і садзейнічаюць захаванню яе духоўнай сутнасці.

ЛІТАРАТУРА

1. Бельскі, А. «Гарыць зямля ад фарбаў летніх...» Летаў беларускай паэзіі [працяг] / А. Бельскі // Роднае слова. — 1995. — № 7. — С. 24–29.
2. Гёте, И. В. Учение о цвете. Теория познания: Пер.с нем. Изд.3-е. / И.В.Гёте. — М: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012 — 200 с. (Из наследия мировой философской мысли: эстетика.)
3. Кандинский, В. О. О духовном в искусстве / В. Кандинский // Труды Всероссийского съезда художников в Петрограде: в 2 т. — Пг., 1914. — Т. 1. С. 44.
4. Разладава, М. Этымалогія колераабазначэнняў беларускай мовы — М. Разладава // Роднае слова. — 2003. № 12. — С. 32–33.
5. Колас, Я. Збор твораў: у 20 т. / Я. Колас. — Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы, 2009 — Т. 8: Паэма «Новая зямля». — С. 344.

УДК659.1

А. О. Закревская, студ. 1 курса ф-та ПиМ
О. Н. Гусева, ст. преподаватель
(БГТУ, г. Минск)

СРЕДСТВА ВОЗДЕЙСТВИЯ В РЕКЛАМЕ

Реклама — это то, с чем каждый современный человек сталкивается ежедневно и ежечасно. Смотрим ли мы телевизор, слушаем радио, ищем что-то в Интернете, читаем электронную почту, едем в общественном транспорте или просто гуляем по улице — всюду нас встречает реклама. Сегодня реклама стала